

مقدمه ای بر

روان‌پزشکی و تکنیک‌های آموزش زبان انگلیسی

(با رویکرد ارتباطی)

تألیف:

دکتر فیروز محمودی

حامد زارعی، پروین برزگری

سرشناسه

: محمودی، فیروز، ۱۳۵۷ -

عنوان و نام پدیدآور

: مقدمه‌ای بر رویکردها، روش‌ها و تکنیک‌های آموزش زبان انگلیسی: با محوریت رویکرد ارتباطی / تألیف فیروز محمودی، حامد زارعی، پروینبرزگری.

مشخصات نشر

: مهر: شمسیا، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری

: ۱۳۶ ص.: مصور، جدول: ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.

شابک

: 978-600-96292-4-4

وضعیت فهرست‌نویسی

: فیا

یادداشت

: کتابنامه: ص. ۱۵۲-۱۶۳.

موضوع

: زبان انگلیسی -- راهنمای آموزشی

موضوعی

: تدریس -- روش‌شناسی

شناخت

: زارعی، حامد، ۱۳۶۶ اردیبهشت -

سناسه

: برزگری، پروین، ۱۳۶۸ -

رده بندی کنگره

: ۳۷۷ PE۱۱۳۰

رده بندی دیویی

: ۴۲۸/۲۴

شماره کتابشناسی

: ۴۲۱۱۷

انتشارات شمسیا - ۰۱۴۹۲۶۶۱۱۸

نام کتاب: مقدمه‌ای بر رویکردها، روش‌ها و تکنیک‌های آموزش زبان انگلیسی

(با محوریت رویکرد ارتباطی)

مؤلفان: دکتر فیروز محمودی، حامد زارعی، پروینبرزگری

ناشر: انتشارات شمسیا

نوبت چاپ: اول بهار ۹۵

قطع و صفحه: رقعی، ۱۳۶ صفحه

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپ آذربادگان

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

آدرس اینترنتی: www.shamisabook.ir

پست الکترونیکی: shamisa1394@gmail.com

تلفن سفارشات: ۰۹۱۴۳۲۶۵۱۳۹-۰۹۱۴۹۲۶۶۱۱۸

شابک: ۹۸۷-۶۰۰-۹۶۲۹۲-۴-۴

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

کلیه حقوق این اثر برای مولفان محفوظ می‌باشد.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیش گفتار.....	۱۰
مقدمه.....	۱۴
فصل اول: رویکردها، روش ها و تکنیک ها	
تفاوت بیان رویکرد، روش و تکنیک.....	۲۰
فصل دوم: رویکرد ساختاری: روش ها و تکنیک ها	
رویکرد ساختاری.....	۲۸
روش آوایی.....	۲۸
تکنیک های روش آوایی.....	۳۱
ویژگی های روش آوایی.....	۳۴
روش دستور و ترجمه.....	۳۶
ویژگی های روش دستور-ترجمه.....	۳۷
ویژگی های روش دستور- ترجمه از دیدن پارتور و سلس موریس.....	۳۹
فصل سوم: رویکرد موقعیتی: روش ها و تکنیک ها	
رویکرد موقعیتی.....	۴۲
روش تمرین مستقیم.....	۴۲
روش شفاهی و موقعیتی.....	۴۳
فصل چهارم: رویکرد تعاملی: روش ها و تکنیک ها	
رویکرد تعاملی.....	۵۰
روش مجموعه پاسخ های فیزیکی.....	۵۰
روش صامت.....	۵۲
فرضیه یادگیری گاتگنو.....	۵۵

نقش معلمان و دانش آموزان.....	۵۶
تکنیک های مورد استفاده در روش صامت.....	۵۸
روش سری.....	۶۰
روش تلقین پذیری.....	۶۲
یادگیری جمعی زبان.....	۶۴
آموزش محتوا محور زبان.....	۶۶
زبان مستقیم.....	۶۸
اصول روش مستقیم.....	۷۰

فصل پنجم: رویکرد ارتباطی آموزش زبان

پیشینه رویکرد ارتباطی.....	۷۶
ده فرض اصلی آموزش زبان به شیوه ارتباطی.....	۸۶
مزایای رویکرد ارتباطی.....	۸۹
هدف آموزش زبان در رویکرد ارتباطی.....	۹۱
نقش معلمان و فراگیران.....	۹۵
طرح های مورد نظر در شیوه ارتباطی به عنوان سرفصل های درسی.....	۹۷
روش شناسی.....	۱۰۱
اصول کلی و عمده ی شیوه ارتباطی.....	۱۰۱
فعالیت های کلاسی در شیوه تدریس ارتباطی.....	۱۰۳

فصل ششم: سایر رویکردها و روش ها

رویکرد سرفصل واژگانی.....	۱۰۴
رویکرد تدریس با نگرش طبیعی.....	۱۱۵
روش غرقه سازی.....	۱۱۷

- ۱۱۸..... روش مبتنی بر تکلیف
- ۱۱۸..... روش مبتنی بر محتوا
- ۱۱۹..... روش مشارکتی
- ۱۱۹..... روش یادگیری تعاونی
- ۱۲۰..... روش آموزش مهارت از طریق خواندن و داستان گویی
- ۱۲۴..... منابع

پیش‌گفتار

نیاز رو به رشد کسب مهارت‌های ارتباطی مناسب در زبان انگلیسی به سبب آن که این زبان به یک زبان بین‌المللی مبدل شده، موجب درخواست بسیاری از مردم جهان جهت یادگیری آن شده است. بیلین‌ها نفر امروزه خواهان گسترش دانش زبان انگلیسی خود هستند و به دقت می‌خواهند مطمئن شوند که کودکانشان به یک جایگاه خوب در آموزش زبان برسند. در این بین نیز فرصت‌های بسیاری برای یادگیری زبان انگلیسی مانند آموزش رسمی، سفر، تحصیل در خارج از کشور، هم‌چنین از طریق رسانه‌ها و اینترنت فراهم آمده است. این تقاضا، نیاز فزاینده جهت یادگیری زبان انگلیسی از سراسر جهان، موجب شده است که روش‌های مختلف تدریس زبان و مواد و منابع آموزشی بسیار زیاد و گسترده ایجاد، طراحی و فراهم آورده شوند. فراگیران زبان انگلیسی می‌خواهند در زبان انگلیسی در سطح بالایی دقت و تسلط باشند. کارفرمایان بیش از هر چه بر این امر اصرار دارند که کارکنان خود را به مهارت‌های زبان انگلیسی مسلط نمایند، چرا که تسلط به زبان انگلیسی شرط لازم برای رسیدن به موفقیت و پیشرفت در بسیاری از زمینه‌های اشتغال در جهان امروز است. بنابراین وجود یک روش مناسب آموزش بیش از پیش لازم و

ضروری به نظر می‌رسد. یکی از شیوه‌هایی که امروزه منبع تاثیر گذاری در امر آموزش زبان در سرتاسر جهان شده و کتاب‌ها و منابع بسیار زیادی بر اساس آن طراحی و ارائه شده است روش آموزش زبان به شیوه ارتباطی می‌باشد. از زمان پیدایش این روش در دهه ۱۹۷۰ به عنوان منبع اصلی تاثیر گذار بر روی تمرین آموزش زبان در تمام جهان به کار رفته است. رویکرد پیشین آموزش زبان در ایران که بر اساس روش های سنتی پایه گذاری شده بود بیشتر مبتنی بر روش های خواننداری محصور بود که با گذر زمان با روش های جدید جایگزین گردیده است. این رویکرد جدید که با نام رویکرد ارتباطی شناخته شده است از یک سو با تحولات جهانی آموزش زبان همسوست و از سویی دیگر در اسناد کلان ملی از جمله سند برنامه درسی ملی مورد تصریح قرار گرفته است (شورای عالی آموزش و پرورش، ۱۳۹۱). سند مذکور رویکرد آموزش زبان را این گونه بیان می‌کند: «که آموزش زبان های خارجی باید از دایره تنگ نظریه ها و روش های بدوین شده در جهان فراتر رود و به عنوان بستری برای تقویت فرهنگ و باورها و ارزش های خودی در نظر گرفته شود. ضرورت و کارکرد حوزه آموزش زبان های خارجی در این سند بیان می‌کند که مراودات اجتماعی تحت تاثیر تعاملات جوامع بشری و رشد فناوری توسعه پیدا کرده و دامنه آن روز به روز افزایش پیدا می‌کند. برای برقراری ارتباط

سازنده و آگاهانه ضروری است دانش آموزان علاوه بر زبان مادری که برای آنان امکان برقراری ارتباط درون فردی را فراهم می کند، توانایی برقراری ارتباط با سایر جوامع و دستاوردهای بشری را در سطح جهانی دارا باشند. در سند برنامه درسی ملی حوزه آموزش زبان های خارجی به شیوه ای هدف گذاری گردیده است که منجر به ایجاد توانش ارتباطی در فراگیران شود که این نکته با رویکردهای پیشین سنتی تفاوت بسیار آشکاری دارد. تغییر در رویکرد برنامه درسی بدون تردید زمانی رخ می دهد که اجرای این برنامه با تغییر در نگرش معلمان نسبت به فرایند، یا دهی، یادگیری و تغییر در رویکرد معلم-محور به دانش آموز-محور باشد. عرو یک روش جدید در نظام آموزشی مستلزم تغییر پارادایم برای همه دست اندرکاران به ویژه معلمان است. به عبارت دیگر تغییر پارادایم تغییر در نگرش است. اگر معلمان علاقه مند به اتخاذ یک رویکرد باشند، آن ها را در اجرای رویکردهای نوین حمایت می کنند وگرنه در مقابل تغییر مقاومت خواهند نمود. برخی از محققین معتقدند که معلمان باهوش و حساس، بهتر قادر به تنظیم نگرش خود با تغییر الگو هستند.

البته عادت کردن به یک روش نیز می تواند مانعی برای پذیرش روش جدید باشد. چرا که ترک عادت چیزی شبیه معجزه است.

کتاب حاضر همان طور که از عنوان آن بر می آید شامل بررسی انواع رویکرد ها، روش ها و تکنیک هایی است که در گذر زمان از آن ها جهت آموزش زبان انگلیسی بهره گرفته شده است. امید است معلمان و دانشجو معلمان رشته آموزش زبان انگلیسی بتوانند جهت آشنایی مقدماتی با این مفاهیم و مضامین و به کار گیری آن ها از مطالب این کتاب استفاده نمایند. اذعان می کنیم که هرگونه کاستی و نقصان را از این کتاب به دور ندانسته و انتقادات و پیشنهادات اساتید، صاحب نظران و اندیسمان در عرصه آموزش زبان انگلیسی را که ما را در نقد و بررسی و غنی سازی آن یاری نمایند با دل و جان پذیرا هستیم.

حامد زارعی

بهار ۱۳۹۵

زبان انگلیسی یکی از زبان‌های هند و اروپایی از شاخه ژرمنی^۱ است. از دیگر زبان‌های شاخه ژرمنی می‌توان از آلمانی، هلندی، دانمارکی، سوئدی و نروژی نام برد. خود شاخه ژرمنی به دو بخش شرقی و غربی تقسیم می‌شود که انگلیسی به ژرمنی غربی تعلق دارد. امروزه حدود نیمی از جمعیت رزگان زبان انگلیسی و دستور زبان آن از همان ریشه ژرمنی است ولی جمع دیگر را وام واژه‌ها^۲ تشکیل می‌دهند. بیشتر این وام واژه‌ها از زبان‌های لاتین و فرانسوی و بخشی دیگر از یونانی و دیگر زبان‌ها به انگلیسی وارد شده‌اند. انگلیسی مدرن با تجدید نظر اساسی در دستگاه واژگانی و دستوری، به زبانی بسیار ساده‌تر از نظر دستوری بدل شده و به سبب وام‌گیری بی‌حد و مرز از واژگان لاتینی و فرانسه و سپس یونانی، بخش عمده‌ای از واژگان این زبان انگلیسی خود از ریشه‌ی ژرمنی را وانهاد و بر روی هم نسبت به زبان آلمانی، از همه جهت (آوایی، واژگانی، دستوری) چهره‌ی دیگری یافته است (بلنچ.آر. اسپرینگز متیو^۳، ۱۹۹۹). در انگلیسی مدرن نه تنها اسم، که فعل و حرف نیز بخش عمده‌ی حالت‌های صرفی خود را از دست

^۱. Germanic

^۲. Loanwords

^۳. Blench.R. & Spriggs Mathew

داده‌اند و از یک زبان صرفی ترکیب گر^۴ به زبانی در اساس تحلیلی^۵ تبدیل شده است (آشوری، ۲۰۰۷). زبان های خارجی مدرن قرن ها قبل از اینکه در فهرست درسی مدارس گنجانده شوند، در قرن ۱۸ فرا گرفته و تدریس می شدند. در دوره های بعد، لاتین و یونانی به عنوان الگویی برای روش های آموزش زبان استفاده شدند و انگلیسی نقش دومی داشت. در حقیقت کل جمعیت انگلستان و آمریکا در سال ۱۸۰۰ مبردی اندازه نیمی از جمعیت فرانسه بود. با این وجود متقاضیان زیادی در بین کلاس های آموزشی در قاره اروپا برای ادبیات انگلیسی و کار روی موضوعات تخصصی مثل فلسفه و الهیات بوجود آمد (جانسون و جانسون^۶، ۱۹۲۱). بنابراین دانش درک و خواندن زبان انگلیسی ارزش و اعتبار بیشتری پیدا کرد. در دهه های میانی قرن ۱۹ تعدادی از مدارس آمریکا شروع به آموزش زبان های مدرن نمودند. اولین کلاس های آموزش زبان انگلیسی خارج از مدارس به صورت کلاس های کوچک خود خوان بود که تدریس در مراکز شایعی توسط برخی مسافرین و توریست های انگلیسی زبان صورت می گرفت (مدینگر، ۲۰۰۴). تقریباً تا ابتدای قرن ۲۰ توسعه و گسترش روش های آموزش زبان انگلیسی در محدوده اروپا و آمریکا بود. اما بعد از جنگ

^۴. Combined

^۵. Analytical

^۶. Johnson & Johnson

جهانی دوم دامنه آن به آسیا و آفریقا کشیده شد. مخصوصاً در چین و ژاپن نظریه های تدریس زبان ارائه شد و موسسات بریتانیایی و آمریکایی همکاری دو جانبه ای با همتایان آسیایی خود شروع کردند. در ابتدا اغلب روش های مورد استفاده در آموزش زبان بر دستور زبان و گرامر متمرکز داشتند. چرا که هدف بیشتر درک و فهم ادبیات کلاسیک بود. تدریس زبان انگلیسی به سرعت در تمام قاره ها فراگیر شد و روش های مختلف به کار گرفته شد تا زبان انگلیسی به عنوان زبان دوم به افراد در سنین مختلف آموزش داده شود. لازم به ذکر است که با روی کار آمدن و مطرح شدن روش های جدید، روش های قبلی به کلی کنار گذاشته نمی شد و به تدریج استفاده از آن ها کم می شد (ریچارد و راجرز، ۲۰۰۶). در چند دهه اخیر با تحولات تکنولوژی کاربرد آن نیز در تدریس زبان بسیار گسترش یافته است. به ویژه کشورهای مانند انگلستان و آمریکا از تکنولوژی های کامپیوتری استفاده کرده اند تا زبان انگلیسی را از طریق رسانه های مرتبط به علاقه مندان به یادگیری این زبان آموزش دهند. زبان های گوناگون دارای پایه و جایگاه های منحصری در جهان ارتباطی امروز هستند (میشل، ۲۰۰۱). از منظر سنتی، با توجه به ظرفیت و توانایی های بالقوه ی هر زبان، کاردادی بدان ها بخشیده شده که نقش

⁷. Richard & Rogers

⁸. Michele Thomas

هر یک را در توصیف و تبیین موضوع و مباحث خاص، ممتاز می سازد. البته این تعریف کل نگر و فراسوی نگاه صرف به اصل گفتگو و مبادلات کلامی، که به عنوان نمونه، پارسی، زبان شعر و ادب، فرانسه، زبان عشق و احساس، آلمانی، زبان فلسفه و اسپانیایی، زبان موسیقی است طبیعتاً مورد تأیید همگان نیست. برخی زبان ها نیز بر حسب ساختار، اساساً از آن جایگاه بایسته برای پوشش ارتباطات فراقومی برخوردار نیستند. از کمترین کسی است که به نقش و جایگاه یکتای زبان انگلیسی به عنوان زبانی برای مملکت و نخستین کلام ارتباطی مشترک میان تمام انسان های ساکن بر روی این کره ی خاکی معترف نباشد. درستی این مهم که چرا هیچ زبانی برای غرض در پهنه ی تبادلات گفتاری و فرهنگی ملل، یارای برابری با این دهم و توانایی به زیر کشیدن آن از جایگاهش را ندارد، باید در همان توانایی ها ظرفیت های بالقوه ی ساختاری، کلامی، ارتباطی، دایره ی وسیع از زبان و بویژه سهولت محسوس مراتب فراگیری آن نسبت به زبان های دیگر جستجو کرد. همین بس که در پس گذر زمان و در محک تجربه ی جهانی خصوصاً در دو قرن اخیر، از میان تمامی زبان های زنده ی دنیا این انگلیسی بوده است که نقش فراملی خود را بدون هموردی جدی، یافته و تثبیت کرده است. در کشور ما زبان های خارجی مختلفی مورد توجه قشرهای جامعه بوده است اما با توجه به صفات و خصوصیات شناخته شده ی

زبان انگلیسی، بسیاری به سوی یادگیری این زبان سوق داده شده‌اند. این فراگیری اما در ایران با چالش‌های گوناگونی مواجه است (مرادی، ۱۹۹۶). آموزش زبان انگلیسی در سطوح مختلفی اتفاق می‌افتد. از جمله در مدرسه به عنوان یک درس عمومی تدریس می‌شود. در آموزشگاه‌های اختصاصی زبان به صورت تخصصی آموزش داده می‌شود و یا خارج از محیط مدرسه با امکاناتی از قبیل شبکه‌های اینترنت و رسانه‌های جمعی در معرض عموم و فراگیران زبان انگلیسی قرار می‌گیرد.